

LLIBRES RECUPERATS

Memòria d'Alexis

ORIOI IZQUIERDO

Konstandinos P. Kavafis, *Poemes*.
Curial. Barcelona, 1975.

La coberta, signada per Jordi Fornas, reproduceix, emmarcada per sanefes gregues, la il·lustració d'un guerrer grec, probablement extreta d'una peça de terrissa. Entre la pàgina 2 i la 3, una làmina ofereix un retrat de l'autor, en actitud pensativa, assegut incòmodament en una butaca, vora la taula d'un escriptori. *Poemes de Kavafis*, així consta a la falsa portada, és el primer títol de la col·lecció *Clàssics* de Curial. Tant a la coberta com a la portada interior s'hi fa constar que han estat traduïts i anotats per Alexis E. Solà, que dedica el volum a la memòria d'Antoni Comas: "Així nosaltres podem veure i honorar la seva tomba, quan anirem a furgar enmig dels seus llibres". La primera edició és del 1975; la sisena, que ara tinc a les mans, del 1984, i no n'ha estat l'última.

Obre l'edició un pròleg, més aviat breu, datat a Lindos de Rodes el gener del 1975. "Aquí tens, lector, el resultat d'una aventura agosarada", comença. I explica que la gosadia ha estat voler continuar l'acostament a l'obra del grec que havia iniciat Carles Riba, anomenat "el mestre indiscutible". Les versions de Riba apareixeran com a setè volum de la col·lecció, amb un pròleg -de fet, un estudi d'una quarantena de pàgines- de Solà, que completava així, per a fortuna dels

El poeta Konstandinos P. Kavafis

lectors, aquella seva primera gosadia. Abans dels poemes, a la pàgina 13, dos paràgrafs en francès recullen unes "paraules escrites pel mateix Kavafis com a resposta a un interview". L'autor s'hi qualifica de "poète des générations futures" i remarca el seu laconisme, l'emoció cerebral, la frase aristocràti-

ca, la ironia lleugera, per justificar l'afirmació.

A continuació, original grec a l'esquerra i versió catalana a la dreta, els 66 poemes. Un cop d'ull al sumari permet veure que el criteri d'ordenació ha estat cronològic: els primers textos són anteriors al 1911, el darrer és del 1930. Després, unes notes biogràfiques prou extenses presenten "els esdeveniments més importants de la vida de Kavafis i, alhora, les dates i dades més interessants que es relacionen amb la seva obra". A continuació, les notes, que aporten elements de lectura a 40 dels poemes. Tanca el volum una nota bibliogràfica que recull edicions, les principals traduccions a l'anglès, francès i italià i una selecció d'estudis en grec, tots menys un, o en anglès.

La primera solapa presenta en síntesi la figura de Kavafis, "el més gran dels poetes neogrecs". A la segona llegim una semblança d'Alexis Eudald Solà, nascut a Ripoll el 1946 i especialitzat en l'estudi de la llengua i de la literatura grega modernes, que es va doctorar precisament amb una tesi sobre Kavafis. A partir d'aquest mes de febrer de l'any 2001, les noves edicions hauran de dur estampada, també, la data de la seva mort. Els qui vam tenir la fortuna de tractar-lo, ni que fos ocasionalment, mai oblidarem les seves singulars passió i humanitat.

TEMPS ERA TEMPS

Els equips fan més gols

VÍCTOR ALBA

Si portés barret, me'l trauria davant d'aquest volum de prop de 1.500 pàgines, que és un diccionari de més de dotze mil entrades.

Com que no porto barret, faig aquesta nota. I això per diverses raons.

Chapeau, en primer lloc, pel tema escollit. No és pas poca cosa dedicar esforç i temps a un tema que, per dir-ho suaument, ha passat de moda, que molts, sense confessar-ho, consideren políticament i culturalment obscè.

Chapeau, novament, per haver superat en gran mesura la tendència dels qui tenen dades per guardar-se, com si fossin una fortuna que els volen robar, tendència que existeix, ben visible, entre intel·lectuals, escriptors i investigadors, però que es troba també en altres grups que caldria suposar més interessats a compartir allò que saben.

Chapeau, per haver persistit, malgrat aquests obstacles, i no haver-se desanimat durant anys, fins a arribar a un punt en què podem considerar el diccionari complet, en la mesura en què un diccionari no pot arribar mai a ser complet.

Chapeau, encara, per haver seguit rastres, fet de detectiu de noms, dades

i dates, i per haver tret de cada agulla trobada un paller sencer d'informació.

Chapeau, sobretot, per haver comprès que en les tasques d'una certa envergadura cal treballar en equip i, ja que som en un país fanatitzat pel futbol, que els onze que juguen en equip fan més gols. En aquest cas, més de dotze mil. Us semblen pocs?

Jo he fullejat el diccionari i hi he trobat molts dels meus companys i sovint he descobert aspectes de l'activitat d'aquests companys que no coneixia.

El lector que no vagi avisat i s'endinsi en aquest mar de pàgines i dades i noms, quedarà sorprès si és un escèptic i astorat si és un ingenu. Com és possible que només als Països Catalans, i només en un segle i mig, hi hagi tanta gent que s'hagi dedicat a aquestes activitats avui vistes com a obscenes, i que molts hi hagin sacrificat la vida i a d'altres -jo diria que gairebé a tots- els hagi omplert l'existència.

Si sou de comarques -i qui no ho és?- podeu anar fullejant el diccionari i descobrint la gent de la vostra comarca que no coneixieu o que -si ja sou vell- havíeu oblidat. I us endureu sorpreses.

Tot això fet, amb modestes ajudes, per un equip coordinat per Maria Teresa Martínez de Asas pel que fa al segle XIX i Pelai Pagés i Blanch pel segle XX. Amb un consell de redacció format per Casimir Martí i Martí, Joan Oliver i Puigdomènech i Susana Tavera i Garcia, a més dels dos coordinadors ja esmentats. I col·laboracions de molts que tenen bona memòria i bons arxius -d'aquells que haurien fet les delícies de la policia franquista si els haguessin descobert-. No oblidem la paciència, la tenacitat, l'olfacte, la perspicàcia, i una convicció segura que allò que feren 12.000 persones pot inspirar, avui, d'altres maneres, moltes més.

Chapeau, doncs, a aquesta esperança implícita.

Chapeau, en resum, al *Diccionari biogràfic del moviment obrer als Països Catalans*, que han editat conjuntament les Edicions de la Universitat de Barcelona i les Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Com que no porteu barret, l'única manera de saludar aquest diccionari és consultar-lo. De passada retreu un homenatge sense espectacle a 12.000 que sabien per què se la jugaven.

ENIGMÍSTICA

Groucho, Chico i Ausiàs

MÀRIUS SERRA

MariusSerra@verbalia.com

Anit, al taller ple de llibres catalans en què una setmana a l'any es transformen les Drassanes de Barcelona, vaig revelar la solució a l'enigma inscrit a la portada del meu llibre *Verbalia*. El plantejament era senzill: 31 lletres desordenades que formaven un vers al·lusiú als esforços de l'enginyer literari. Les pistes de reforç permetien esbrinar el nom d'Ausiàs March, l'adjectiu *llonga* i les formes verbals *mostra* i *és*. Amb aquests elements i les 31 lletres reproduïdes només 20 lectors han resolt l'enigma: el primer vers del cant CXIII d'Ausiàs que fa "La vida és breu e l'art se mostra llonga". Exactament les 31 lletres que figuren a la coberta del llibre, provinents d'un hendecasil·lab clàssic que segons la convenció mètrica catalana esdevé decasil·lab. El més veloç en aquesta justa poètica ha estat l'aragonès instal·lat des de fa només cinc anys a Barcelona José Luis Belsué Martín. Una nova evidència que reforça una idea indiscutible: l'aprenentatge d'una llengua i l'acostament al seu marc cultural és una pura qüestió d'interès.

Però entre les 31 cartes (tantes com lletres) que han arribat a l'editorial Empúries n'hi ha cinc de remarcables. Totes signades pel mateix lector: Sergi Ruiz Trepas, de l'Hospitalet de Llobregat. Totes, tret de l'última, errònies. Però tan descriptives de la intenció que pot assolir la fallera anagramista que mereixen aquest comentari. El 14 de desembre del 2000 envia la primera, on es pot llegir "per la meua qualitat d'estudiant, em faria molta il·lusió (i servei) rebre el milió de pessetes en llibres que oferiu, tot i que tinc dubtes que la solució sigui correcta, però espero que sí!". Recombinant les lletres, Ruiz Trepas forma el vers "Tresor, bella vàlua, es mostra al digne", però no aconsegueix adjudicar-lo a cap poeta. L'endemà mateix, dia 15, arriba la segona carta, en la qual l'ardit estudiant adjunta tres variacions del vers enviat el dia abans, per si de cas: "La bella vàlua es mostra tresor digne", "La bella vàlua es mostra resort digne" i "Resort, bella vàlua, es mostra al digne".

Dos dies més tard arriba la seva tercera carta amb dues noves possibles solucions a l'enigma. Sempre recombinant les mateixes 31 lletres, Sergi Ruiz Trepas aventura "Mostra ara el valuós treball; és digne" i "Mostra el valuós treball, ara és digne". Després l'ardit anagramista reposa uns dies, però el 29 de desembre arriba la seva penúltima carta amb 10 (!) noves possibles solucions. Ruiz Trepas confessa: "Adjunto una nova sèrie de possibles solucions per a l'Enigma de *Verbalia*. Cada cop me'n surten més!". Les noves variacions anagramàtiques són: "Bes de vella glòria es mostra natural", "Mostra ala del revés, és bruta i llonga", "Allà es mostra del revés boig natural", "Mostra allà del revés, és boig natural", "Es mostra del revés ruta alba i llonga", "Del revés es mostra ruta alba i llonga", "Ruta, del revés, es mostra alba i llonga", "L'ala es mostra del revés, boig natural", "L'obra mostra el desgavell i és natural" i, finalment, la millor: "Mostra el desgavell i l'obra és natural". En d'altres paraules i les mateixes lletres, el que va escriure Ausiàs. Una demostració clara que no tot ha estat ja escrit.